

MODALITĂȚI DE EDUCAȚIE ÎNTRE EGALI ÎN CLASELE PRIMARE

Liliana SARANCIUC-GORDEA, dr., conf. univ.

Summary

In this article is described one of the ways to achieve the environmental education during the tutorial lessons. This modality reflects a viable ecoeducational program: topics, strategies of teaching, of learning and of assessment.

Educația de la egal la egal este o strategie educațională care are ca obiectiv activarea proceselor spontane pentru transferarea cunoștințelor, informațiilor, precum și a emoțiilor și experiențelor între persoanele dintr-o comunitate. Este utilizată îndeosebi în educația non-formală pentru a preveni și include comportamente ale tinerilor care prezintă probleme în ceea ce **privește respectul de sine (educația pentru sănătate) și respectul față de ceilalți (educația civică)**. Îmbunătățește educația socială și autonomia tinerilor deoarece favorizează dezvoltarea unui mod responsabil de acțiune și a gândirii critice. Stilurile de comunicare sunt preluate din grupurile de tineri, reflectă stilul lor de viață și fac ca identitatea fiecărui elev să fie recunoscută și acceptată, ceea ce duce la începerea unei relații reale cu grupul clasei. În prevenirea părăsirii timpurii a școlii, *educația de la egal la egal* este complementară *învățării prin cooperare* și este folosită pentru moment pentru a ajuta integrarea elevilor prin măsuri corective. [12, p.121]

Educația de la egal la egal datează de la începutul secolului al XIX-lea, când a fost folosită ca metodă de predare pentru organizarea eficientă a timpului și resurselor financiare: elevii analizau o temă și apoi o explicau celorlalți. Astăzi, scopul educației de la egal la egal este formarea unor personalități libere, independente și responsabile. În practica educațională această strategie îi investește pe anumiți elevi cu rolul de **tutori, mediatori, „profesori” în grup**, pentru activități care sunt legate în principal de: primirea noilor elevi în grup pentru a evita sentimentele de izolare în noua comunitate, transmiterea și împărtășirea de activități pozitive, reînnoirea motivației și dezvoltarea activităților de corectare [31].

Principala sarcină a profesorului este reprezentată de selectarea și instruirea a celor elevi care vor avea rolul de tutori, mentori. Profesorul nu are un rol extern. El va fi observatorul, moderatorul tuturor proceselor, iar jocul este o introducere în viața reală în dinamica managementului grupului, unde brainstorming-ul și jocul de rol sunt cele mai utilizate tehnici [27, p.24]. Unele strategii pentru a promova rolul educatorului: promovarea unei participări active a elevilor în găsirea de rezolvări la problemele care îi afectează în mod direct; recunoașterea și promovarea drepturilor

și datoriilor elevilor; crearea condițiilor necesare pentru a ajuta elevii să ia parte în mod activ în procesele de luare a deciziilor care îi afectează în mod direct.

Promovarea și ajutorarea egalilor pentru a-și apropria competențele necesare pentru rezolvarea problemelor legate de școală și de viața de zi cu zi se valorifică prin expresia „*competențe de viață*”, se vizează atât *abilitățile cognitive* și *emoționale de găsim a soluțiilor*, cât și *gândirea critică* și *creativitatea*, care permite oamenilor rezolvarea problemelor, identificarea soluțiilor personale: *comunicare eficientă* - abilitatea de ne exprima în diferite situații; *empatie* - recunoașterea emoțiilor și sentimentelor celorlalți și gestionarea emoțiilor și stărilor de tensiune; *eficiență personală* - capacitatea de a organiza o serie de acțiuni și de a face față situațiilor noi; *eficacitate colectivă*, ce constă în convingerile împărtășite de către un grup privind capacitatea de a atinge obiective comune [ibidem, p.16].

Metodele de educație de la egal la egal au fost, pentru mult timp, aplicate îndeosebi în proiecte care urmăresc dobândirea de abilități sociale, necesare în abordarea problemelor ce țin de comportamente problematice, dificultăți, traficul rutier și sănătate. În aceste situații, observația empirică între membrii grupului a înlocuit evaluarea, iar profesorul nu trebuie să se concentreze asupra evaluării sumative, ci asupra *creării de proceduri care să fie acceptate și împărtășite de către grup în vederea dezvoltării procesului educațional*. O „evaluare circulară” a nivelului de satisfacție pentru comunicarea din cadrul procesului educațional, un proces feedback pentru profesori și elevi, poate fi propus sub forma chestionarelor. Alte [instrumente](#) au fost dezvoltate pentru a măsura succesul activităților educaționale, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ [ibidem, p. 25].

Literatura de specialitate elucidează experiențe funcționabile de educație între egali în practica educațională (S. Trost, S. Dawson, W. Truesdale, G. Nathan et. al.).

S. Trost [apud, 52, p. 154] prezintă pașii pentru organizarea unui program de educație între egali, pe care îl considerăm oportun în aplicare la treapta primară de învățământ.

Pasul 1. Determinarea scopurilor programului:

- **modificare cognitivă** (îmbunătățirea abilităților elevului într-un anumit domeniu, cum ar fi cititul, matematica);
- **modificări sociale sau emoționale** (stima de sine și comportamentul).

Pasul 2. Selectarea instructorilor:

- **instructorii se vor selecta conform obiectivelor programului de tutorat.** Instructorii joacă rolul unui frate/soră mai mare, a unui mentor. De aceea, este important ca fiecare instructor să împărtășească valorile inițativei: incluziune, non-discriminare, egalitate și respect mutual. După selectarea acestora, cadrul didactic

va contacta părinții lor și le va solicita permisiunea pentru ca fiul sau fiica lor să ia parte la program. Se solicită implicarea unui număr mic de elevi (3-4).

Pasul 3. Indivizii instruiți:

- **indivizii instruiți se vor selecta în dependență de compatibilitatea acestora cu instructorii** (se vor înțelege între ei).

Pasul 4. Selectarea materialelor utilizate în instruire:

- **material structurat.** Exemplul, modulul „Educație societală”: exerciții de recunoaștere a respectării/încălcării regulilor de politețe; exerciții de identificare a obiectelor de igienă personală și explicarea modului de folosire a acestora; însușirea unor seturi de reguli (de exemplu: la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu etc.); vizionarea unor filme pentru familiarizarea cu elementele locale ale comunității în care locuiește, cu tradițiile locale; recunoașterea și explicarea a ceea ce este bine și a ceea ce este rău, a ceea ce este cinstit și a ceea ce este necinstit, a ceea ce este frumos și a ceea ce este urât în comportament; responsabilizare în desfășurarea activităților clasei (distribuire de materiale, îngrijirea spațiului de lucru/joacă).

Pasul 5. Alegerea locului pentru desfășurarea programului de tutorat: sala de clasă; terenul clasei; sala sportivă.

Pasul 6. Programul de instruire. Acesta trebuie să permită efectuarea activităților suficiente pentru ca instructorii și indivizii să poată observa un progres.

Pasul 7. Pregătirea instructorilor. Abilități de organizare a grupului, de a exersa o abilitate a instruiților. Se recomandă, pentru prima intervenție de tutorat, ca instructorii să realizeze jocuri structurate cu cei instruiți pentru ca ambii să se simtă mai relaxanți, să se cunoască mai bine și, ca prima ședință, să fie plăcută atât pentru unii, cât și pentru alții.

Pasul 8. Supravegherea activităților de tutorat. În mod regulat se vor supraveghea instructorii, pentru a preveni apariția de probleme majore (de ex., conflictul). Supravegherea poate fi realizată în mai multe moduri: observare, jurnalul reflexiv, reflecția personală, întâlnirile cu instructorii și instruiții.

Pasul 9. Determinarea duratei programului. Durata programului se va stabili în dependență de scopul acestuia. De ex.: **modificări sociale sau emoționale** (stima de sine și comportamentul)- programul va dura timp de 2-3 săptămâni.

Pasul 10. Evaluarea rezultatelor programului. Succesul programului va depinde de obiectivele acestuia. Numai profesorul la clasă, cu abilități de consiliere școlară, poate efectua evaluările date, iar evaluările psihologice se vor efectua de consilierul psiholog școlar.

În cadrul acestui tip de educație, elevii sunt percepuți ca niște colaboratori și subiecți activi pe parcursul fiecărei etape de lucru, încă de la început. Promovarea noilor deprinderi va fi posibilă prin implicarea elevilor în fiecare proces, și nu printr-o instruire sterilă de la început la sfârșit, iar cadrul didactic oferă o metodă orientată spre lucrul în echipă și colaborare, dar conținutul sarcinilor este produs în întregime de către elevi.

Bibliografie

1. Bălan, E., (coord.), Fete și băieți. Parteneri în viața privată și publică, Editura Nemira, București, 2003.
2. Belciu, M., Demenenco, D., Hinț, S., ș.a., Metode și instrumente pentru dezvoltarea abilităților de viață la clasă, Editura Paralela 45, Pitești, 2011.
3. Ghid de mediere printre semeni, coord. Rotaru, V., SIEDO, Chișinău, 2006.
4. Gherguț, A., Management general și strategic în educație. Ghid practice, Editura Polirom, Iași, 2007.
5. Froyen, L., Iverson, A. M., Schoolwide and classroom mmanagement: The reflective educator-leader (3rd ed.) Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1999.
6. Medierea de la egal la egal. Ghid pentru copii și tineri mediatori. Coord. Moșneaga C., Editura Ro Media, București, 2007.
7. Programul de formare. Managementul clasei-gestionarea situației de criză. Suport de curs, Universitatea Craiova, Editura ISJ, Craiova, 2012.
8. Olsen, J. et. al., Noi metode și strategii penrtu managementul clasei, Editura DPH, București, 2009.